

แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้* GUIDELINES FOR PARTICIPATORY SCHOOL ADMINISTRATION TO CREATE A LEARNING COMMUNITY

พระใบฎีกาสรชัย ชินวโร, พระมหาทวีศักดิ์ คุณธมโม,
กิตติพงษ์ ขวัญเมือง

Phrabidika Sorachai Chinwaro, Phramaha Thaweesak Gunadhammo,

Kittiphong Khwanmueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: yutana1982@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา 2. พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3. เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการดึงทุกภาคส่วนทั้งในและนอกสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน กระบวนการนี้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของทุกฝ่าย การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งสามารถทำได้โดยการสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูล เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชุม หรือการเผยแพร่ข้อมูลการพัฒนาสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีช่วยให้กระบวนการบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน ช่วยให้ทุกภาคส่วนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน และสามารถร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; แบบมีส่วนร่วม; ชุมชน; การเรียนรู้

Abstract

This academic article aims to 1. promote the participation of all sectors in the administration and development of educational institutions 2. develop a learning community 3. increase the quality and efficiency of education, which is an important process in developing the quality of education by involving all sectors both inside and outside the educational institution to play a joint role in administration in order to develop and promote the learning of students and communities. This process focuses on the participation of administrators, teachers, students, parents, and communities in decision-making, planning, and implementing various activities so that educational development meets the needs of all parties. Creating a strong learning community can be done by creating an atmosphere that allows everyone to participate in development, including promoting lifelong learning and building relationships between educational institutions and communities. The use of technology in educational institution administration is an important part of increasing the efficiency of communication and access to information, such as using online platforms for meetings or disseminating information on educational institution development. Promoting teachers and administrators to have skills in using technology helps the administration process go smoothly and more efficiently. Participatory educational institution administration also helps create transparency in decision-making and operations processes, allowing all sectors to feel that they are part of sustainable educational development and can cooperate to develop the quality of learning and educational institution administration effectively.

Keywords: School Administration; Participatory; Community; Learning

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าและยั่งยืน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การบริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมในภาพรวม แนวทางการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จึงกลายเป็น

แนวทางสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้แก่สถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม คือ การนำหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบร่วมกัน และความไว้วางใจ ซึ่งช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ และสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสถานศึกษากับชุมชน นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังเอื้อต่อการสร้าง ชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยสำรวจองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหาร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีการเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เกิดขึ้นเป็นองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเข้ามามากขึ้น กล่าวคือ ชุมชนไม่เพียงแต่จะให้ความร่วมมือ และสนับสนุนเอื้อให้อยู่ภายนอกเหมือนดังแต่ก่อนที่ผ่านมา หากแต่ยังควรขยายบทบาทของการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในรูปแบบของการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบอย่างต่อเนื่องอีกด้วย (ยุทธชัย เฉลิมชัย, 2546) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นวิธีการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้เข้ามามีส่วนร่วมตามความเหมาะสมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจในผลงาน รางวัลที่เกิดจากการร่วมกันปฏิบัติงาน หรือรับข้อตำหนิที่เกิดขึ้น รวมเรียกว่า ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับทั้งผิดและชอบ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2554) และนอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังเอื้อต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้บทความนี้จึงมุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยสำรวจองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหาร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสังคมโดยรวม

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีบทบาท

ในการกำหนดทิศทางและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน แนวทางนี้ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ เนื่องจากระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนที่ขาดการมีส่วนร่วมมักเผชิญปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาขาดการสนับสนุนจากชุมชน และขาดความยั่งยืนในการพัฒนา ดังนั้น แนวทางการมีส่วนร่วม จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อไป แม้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีประโยชน์ แต่ยังมีอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นไปเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบหลักที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ ผ่านการประเมินผลและปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาต่อไป

บทบาทและความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอก เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยการเปิดโอกาสให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการ โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้ผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาบรรลุตรงตามเป้าหมายของบทบาทและความสำคัญของแต่ละบุคคล (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2545) โดยอาศัยหลักการ ดังนี้ 1. การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2. การสนับสนุนความร่วมมือในชุมชน การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ทำให้ชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนในมิติต่าง ๆ 3. การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำความรู้หรือทักษะของชุมชนมาสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเน้นการผนึกกำลังจากทุกภาคส่วนทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การบริหารและพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างยั่งยืน การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลายประการ ในการบริหารองค์กรนั้น นอกจากผู้บริหารซึ่งบทบาท

สำคัญในองค์กรและสมาชิกหรือบุคคลในองค์กร ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี การบริหารในปัจจุบันจึงพยายามหาวิธีการที่จะให้มีการยอมรับและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและผู้ที่อยู่ในองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative management) ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทั้งนี้เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่าเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งนอกจาก ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้วสมาชิกหรือบุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี ซึ่งการที่ให้บุคคลมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับองค์กร ทั้งนี้การปฏิบัติที่มีความไม่เข้าใจหรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานและไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรแล้ว การบริหารงานขององค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยยาก (ชร สุนทรายุทธ, 2551) และการบริหารงานในสถานศึกษานั้นได้บริหารแบบทุกคนมีส่วนร่วม โดยพิจารณาการจัดทำภารกิจของงานให้ชัดเจน ครอบคลุมงานทั้งหมดและมีการกำหนดกลุ่มงานให้มีความสอดคล้องกัน การจัดโครงสร้างบริหารที่เป็นนิติบุคคล มีการบริหารที่มีสายบังคับบัญชาและการประสานคนเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ได้แก่ ผู้อำนวยการศึกษามีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาตามกฎหมายเพื่อให้งานสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ รองผู้อำนวยการศึกษามีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาตามระบบงานและหัวหน้างาน โดยใช้ความรู้ความสามารถในการจัดงานให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ร่วมงาน ใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่ได้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนแต่ถูกสั่งการลงมาจากรัฐ โดยในเบื้องต้นโรงเรียนเพียงรับรู้ทำให้โรงเรียนตัดสินใจ (กรกมล เพิ่มผล, 2554)

สรุป การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นการที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา วางแผน แก้ไขปัญหา และติดตามผลการดำเนินงาน ส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา เพิ่มความผูกพันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การใช้เทคโนโลยีในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต รวมถึงการบริหารจัดการสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริหารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สร้างความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวาง เทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เกี่ยวข้อง การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวสนับสนุนช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในด้านการเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ นักบริหาร เครื่องมือนักวิชาการ และเป็นเครื่องมือนักบริการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เทคโนโลยีการศึกษาในฐานะองค์ความรู้ ในประเทศไทยเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะที่เป็นศาสตร์หรือองค์ความรู้โดยเนื้อหา สาระในด้านการสอนระดับปริญญาตรี มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีในระดับผู้ปฏิบัติ ส่วนปริญญาโทมุ่งผลิตบัณฑิตทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่เป็นนักออกแบบ นักจัดระบบ และผู้ควบคุม การผลิตและการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ และบทบาทของผู้ออกแบบการสอน (Instructional Designer) 2. เทคโนโลยีการศึกษาในฐานะเครื่องมือบริหาร ในฐานะเครื่องมือด้านการบริหาร เทคโนโลยีการศึกษามีบทบาทสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การจัดระบบการบริหาร จุฬารการ บริหารบุคลากร บริหารวิชาการ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และพัฒนาบุคลากร ดังนี้ 1. การเป็นเครื่องมือด้านการจัดระบบการบริหาร ในรูปของการวิเคราะห์ระบบ และการสังเคราะห์ระบบ รวมทั้งการจัดทำโครงการในรูปแบบต่าง ๆ 2. การเป็นเครื่องมือด้านธุรการ เพื่อช่วยในการเก็บทะเบียนนักศึกษา การพัสดุ การเงิน และการงบประมาณ 3. การบริหารบุคลากร เพื่อเก็บทะเบียนข้อมูลบุคลากร การจ่ายเงินเดือน และ งานสวัสดิการ 4. การบริหารวิชาการ เพื่อเก็บทะเบียนสะสม วัตและประเมิน และรายงานผล การเรียน 5. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบัน การศึกษาและชุมชน 6. การพัฒนาบุคลากร เพื่อการศึกษาอบรมและเพิ่มพูนความรู้แก่คณาจารย์และ บุคลากร ในสถาบันการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาที่ใช้ในการบริหารครอบคลุมเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย เครื่องเสียง และการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร เป็นต้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2558)

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีศักยภาพในการเชื่อมช่องว่างความรู้ ในแง่ของการปรับปรุง คุณภาพการสอนของครู ซึ่งจะเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพทำให้การสร้างความรู้เป็นได้ อย่างง่ายตายผ่านการเข้าถึงทรัพยากรที่ไร้ขอบเขตและไร้พรมแดน ทำให้ประชากรในพื้นที่ห่างไกล สามารถเข้าถึงความรู้และเพื่อตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานในการศึกษาได้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงการใช้ การพัฒนา การสร้าง และสื่อสารข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในบริบทนี้ จะถูกแยกออกเป็นเทคโนโลยีพื้นฐานและ เทคโนโลยีระดับสูง ซึ่งเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน หรือ เทคโนโลยีแบบดั้งเดิม มักใช้งบประมาณไม่สูงนัก สำหรับการบูรณาการและการนำไปใช้ในห้องเรียน มีการฝึกอบรมครูสำหรับการผสมผสานเทคโนโลยี แบบดั้งเดิมนั้นในห้องเรียน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ให้เหมาะสมกับเวลา ที่จะใช้ในแต่ละคาบเรียนกับหลักสูตรการเรียนการสอนของครู ในขณะที่เทคโนโลยีระดับสูง จะเป็นสิ่ง ที่จะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เทคโนโลยีดังกล่าวเรียกว่า เทคโนโลยีแบบโต้ตอบ เช่น อีเลิร์นนิ่ง การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และโมบาย เลิร์นนิ่ง (M-Learning) เป็นต้น บทบาทของผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโรงเรียน ในบริบทของผู้เรียนต้องศึกษาคำแนะนำในการใช้งานเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีในลักษณะที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ การเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหาร สถานศึกษาต้องสื่อสารวิสัยทัศน์เกี่ยวกับรูปแบบการใช้และประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาใน สถานศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียน ครู และบุคลากรทุกคน ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้เป็นประจำและสม่ำเสมอ (Rani, 2019) เช่น การจัดประชุมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงข้อมูลและการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นที่การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืน ผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการ เช่น การใช้ระบบดิจิทัลในการจัดเก็บข้อมูล การประเมินผล การติดต่อสื่อสาร และการพัฒนาทักษะของบุคลากร ได้แก่ 1. การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ได้รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการประชุม การจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น หรือการเผยแพร่แผนงานที่เกี่ยวข้อง 2. การสื่อสารและการเชื่อมโยงผ่านเทคโนโลยี ตัวอย่างการใช้งาน ได้แก่ แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสาร ใช้แอปพลิเคชันเช่น Line Zoom หรือ Microsoft Teams ในการประชุมหรือแจ้งข่าวสารระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ระบบจัดการข้อมูลออนไลน์ การสร้างเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มเฉพาะของสถานศึกษา เพื่อเป็นศูนย์กลางในการกระจายข้อมูล เช่น ตารางกิจกรรม แผนพัฒนาสถานศึกษา และรายงานความก้าวหน้า 3. การสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ (LMS): ใช้ระบบจัดการการเรียนรู้ เช่น Google Classroom หรือ Moodle เพื่อให้ นักเรียน ครู และผู้ปกครองสามารถติดตามแผนการเรียนและผลการเรียนได้อย่างใกล้ชิด 4. การสนับสนุนการตัดสินใจและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี เช่น การใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน หรือการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวางแผนพัฒนาที่เหมาะสมร่วมกัน

สรุป การใช้เทคโนโลยีในการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านแพลตฟอร์ม

ออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันการสื่อสาร กลุ่มโซเชียลมีเดีย หรือระบบจัดการเรียนรู้ (LMS) เทคโนโลยีช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์เป็นไปอย่างรวดเร็ว และทั่วถึง ส่งเสริมความร่วมมือในการวางแผนและแก้ไขปัญหา สร้างความผูกพันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและพัฒนาไปด้วยกัน

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ วางแผน และพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการบริหารจัดการ แต่ยังส่งเสริมความร่วมมือและความผูกพันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษารวมไปถึงยังได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการจัดการศึกษา โดยการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การสร้างควมตระหนักร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสนับสนุน ร่วมกันติดตาม ประเมินผลร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกันรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจในผลงานรางวัลที่เกิดจากการร่วมกันปฏิบัติงานหรือรับข้อตำหนิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการสร้างจิตสำนึกให้ทุก ๆ คนเป็นผู้รับผิดชอบหลักเป็นเจ้าของในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยร่วมกันระดมความคิดเชิงสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การ (โชติ บดีรัฐ, 2558) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจึงสามารถสร้างคุณค่าและประโยชน์ในหลายมิติ เช่น การเพิ่มคุณภาพการศึกษา ความโปร่งใสในกระบวนการบริหาร ความไว้วางใจจากชุมชน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ยังมาพร้อมกับความท้าทาย เช่น การบริหารความขัดแย้ง การจัดสรรทรัพยากรที่จำกัด และความพร้อมของบุคลากรและชุมชนในการทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งระบุความท้าทายที่สถานศึกษาต้องเผชิญและแนวทางในการรับมือ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถสร้างความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน
2. คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึงกระบวนการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกใน

ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการดำรงชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณธรรมอย่างเหมาะสม

3. ความโปร่งใสในองค์กร หมายถึง การดำเนินงานที่เปิดเผย ชัดเจนและตรวจสอบได้ในทุกระบวนการ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การตัดสินใจ การสื่อสารและการใช้ทรัพยากรขององค์กร ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการบริหารและสร้างความไว้วางใจระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดการและใช้งานทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดความสูญเสียหรือการใช้งานที่ไม่จำเป็น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรทางการเงิน บุคลากร เวลา วัสดุ หรือเทคโนโลยี การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยลดต้นทุน แต่ยังช่วยเพิ่มผลผลิตและการบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างยั่งยืน

5. การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสำหรับทุกคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน ครู บุคลากร ในสถานศึกษา หรือสมาชิกในชุมชน โดยให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อเติบโตไปด้วยกันในระยะยาว โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสถานศึกษา

สรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน สร้างความผูกพันและความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

สรุป

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืน ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการ

ตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ความร่วมมือนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบร่วมกันในสถานศึกษา แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาเท่านั้น แต่ยังสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ และการสื่อสารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการบริหารแบบมีส่วนร่วมยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการจัดการความแตกต่างในมุมมอง การพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมและการประเมินผลที่สม่ำเสมอจะช่วยให้แนวทางนี้ ประสบความสำเร็จและสามารถขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนได้ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การศึกษาเติบโตอย่างมีคุณภาพ แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล เพิ่มผล. (2554). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โชติ บดีรัฐ. (2558). *เทคนิคการบริหาร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2558). หน่วยที่ 1 สามัญทัศน์เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 15). (น.18-20.). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎีวิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2546). *รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Rani, S. (2019). Scope for educational technology in primary education, education technology in primary education. In *Development of Education in India*. (pp.124-130). Delhi: Avon Publishers.